

Лещенко Д. О.,
ад'юнкт відділу організації
освітньо-наукової підготовки ХНУВС
(м. Харків, Україна)

Науковий керівник:
Джафарова О.,
доктор юридичних наук, професор
завідувач кафедри поліцейської діяльності
та публічного адміністрування
факультету № 3 ХНУВС
(м. Харків, Україна)

РОЛЬ СИТУАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ МВС УКРАЇНИ У ЗДІЙСНЕННІ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ЩОДО ДОТРИМАННЯ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Дотримання норм міжнародного гуманітарного права в умовах воєнного стану запровадженого в Україні в зв'язку з повномасштабним вторгненням росії є викликом для країни, яка перебуває у стані війни. Не дивлячись на те, що на території України ведуться активні бойові дії, і жорстокий ворог здійснює незаконні затримання й тортури цивільних осіб на окупованих територіях, порушення прав військовополонених, атаки цивільних об'єктів, та багато інших порушень норм МГП та військових злочинів, провокуючи українців на дзеркальну відповідь, базові принципи та підвалини демократії в Україні в вигляді Конституційних прав та свобод в жодному разі не можуть бути знівельовані. В таких не простих умовах одним з головних завдань влади є вміння вправно балансувати між організацією заходів необхідних для забезпечення відсічі збройній агресії росії, а з іншого боку дотриманням прав та свобод людини та громадянина, так як перетворення України з європейської демократичної держави на тоталітарну не допустимо за жодних обставин. Значну роль в забезпеченні внутрішньої та зовнішньої безпеки відіграє Міністерство внутрішніх справ, і в тому числі ситуаційний центр, що функціонує в його складі та забезпечує координацію та реалізацію певного переліку завдань, що покладені на дане відомство, і в тому числі в напрямку дотримання міжнародного гуманітарного права. Ситуаційний центр МВС України є інноваційним організаційно - технічний комплексом, що створений «з метою підвищення ефективності інформаційно – аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень, координації і контролю діяльності ЦОВВ, що підпорядковані МВСУ [1]». Він функціонує у відповідності до «положення про Ситуаційний центр МВС, затвердженого наказом № 528 Міністра МВС від 28.06.2023 року[1]». Задля того, щоб дослідити його внесок в забезпечення норм «міжнародного гуманітарного права, треба на початку дати їм визначення. МГП

є сукупністю норм, які з гуманітарних причин спрямовані на обмеження наслідків збройних конфліктів [2]. Норми, що регулюють МГП, були розроблені державами шляхом прийняття міжнародних договорів і формування звичаєвого міжнародного права [2]. В свою чергу, воєнний стан у відповідності до статті 1 Закону України про «Про правовий режим воєнного стану [3]» являє собою «особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень[3]». Війна, як певний лакмус виводить на поверхню всі наявні проблеми, щодо дотримання міжнародного гуманітарного права. В рамках військового стану запит на демократичність і законність діяльності органів державної влади та їх представників набирає не баченого масштабу. Задля не допущення ними зловживань в умовах військового стану, коли їх повноваження гіпертрофовані, мусить існувати жорстка відповідальність за порушення норм гуманітарного права, а також політична воля, щодо імплементації таких заходів належним чином. Роль ситуаційного центру МВС України, в забезпеченні дотримання норм міжнародного гуманітарного права полягає в організації дій підпорядкованих ЦОВВ відповідним чином, шляхом їх контролю та координації, з метою належного дотримання ними норм гуманітарного права. До ЦОВВ, які функціонують в складі МВС України входять: Національна поліція України, Державна прикордонна служба, Державна служба з надзвичайних ситуацій України, Державна міграційна служба, Національна гвардія України. Дотримання норм міжнародного гуманітарного права представниками вищевказаних органів державної влади може стосуватися в тому числі умов ведення бойових дій, ставлення до військовополонених, проведенні спеціальних операцій на певній території, ліквідації наслідків обстрілів та документування воєнних злочинів вчинених росією. СЦ МВС України входить до мережі ситуаційних центрів України, через яку відбувається обмін інформацією з урядовим ситуаційним центром та головним ситуаційним центром, а також іншими державними інституціями. Органами державної влади діяльність яких найщільніше пов'язана з дотриманням норм МГП є: Міністерство оборони України, ДСНС, Генеральна прокуратура України, органи місцевого самоврядування, Міністерство закордонних справ, Омбудсмен, Служба безпеки України, Національна поліція та Національна гвардія та інші. Практично вони всі прямо чи опосередковано представлені ситуаційними центрами в єдиній мережі ситуаційних центрів України. Таким чином відбувається комунікація між СЦ МВС України та різними органами державної влади, які представлені

ситуаційними центрами в вищевказаній мережі, і втому числі також йде обмін інформацією стосовно дотримання органами державної влади норм міжнародного гуманітарного права. Як моніторинговий орган уповноважений на збір та аналіз інформації щодо діяльності підпорядкованих ЦОВВ по вищевказаному напрямку, СЦ МВС України також є уповноваженим на прийняття відповідних рішень в разі виявлення порушень ними норм МГП. На основі аналізу наявної інформації, щодо порушень норм МГП працівниками підпорядкованих МВС органів державної влади аналітики СЦ МВС України можуть розробляти проекти управлінських рішень спрямованих на усунення таких випадків, покарання винних, не допущення подібних ситуацій в майбутньому. До прикладу СЦ НПУ збирає та аналізує інформацію стосовно кількості доставлених осіб до ТЦК, в рамках кооперації центрів комплектування з поліцією, потім передає до СЦ МВС України для створення статистики. Також таким самим чином до СЦ МВС України надходить інформація про число скарг на не правомірні дії у відношенні громадян під час затримання та інших звернень, щодо можливого порушення норм МГП представниками органів державної влади. Вивчаючи та систематизуючи такі дані працівники СЦ МВС України також є уповноважені на аналіз розгляду таких скарг та прийнятих по ним рішень. В випадку виявлення неналежного проведення перевірки по зверненням вищезазначеного типу, працівниками СЦ МВС може бути надано суб'єктам розгляду даних звернень додаткові вказівки у вигляді повторного розгляду звернень, інформування Омбудсмена про такі випадки, направлення інформації до органів досудового слідства для її оцінки на предмет наявності складу кримінального правопорушення в діях відповідних осіб. До того ж аналітиками СЦ МВС України можуть розроблюватися проекти управлінських рішень спрямованих на превенцію порушень норм МГП у майбутньому. Координація спільних патрулів або робочих груп поліції, НГУ та Національної поліції з представниками СБУ також відноситься до діяльності СЦ МВС України. В рамках такої міжвідомчої взаємодії робота організується у суворій відповідності до норм МГП, за сприяння, контролю і координації вищезгаданого технічного комплексу, шляхом взаємодії з вищеописаними органами державної влади через відповідні ситуаційні центри, до прикладу з НПУ через головний ситуаційний центр НПУ.

Підсумовуючи можна зробити висновок, що СЦ МВС України відіграє значну роль у координації діяльності органів державної влади, що входять до складу МВС України, в напрямку дотримання норм міжнародного гуманітарного права. Також вищевказаний технічний комплекс забезпечує кооперацію в даному напрямку діяльності різних органів державної влади, шляхом обміну інформацією в середині мережі ситуаційних центрів України. Таким чином СЦ МВС України є своєрідною ланкою, що синхронізує діяльність підпорядкованих ЦОВВ з іншими органами державної влади, і в тому числі з питань дотримання ними міжнародного гуманітарного права, в зв'язку з чим вони діють як один злагоджений механізм, обмінюючись інформацією по захищеним каналам зв'язку. Саме за рахунок такої глибокої кооперації вдається напрацювати спільне

бачення діяльності щодо реалізації норм міжнародного гуманітарного права відповідним чином. Іншою важливою СЦ МВС України функцією пов'язаною з діяльністю щодо дотримання норм МГП є контрольна діяльність, щодо ЦОВВ які входять до складу МВС України, наставлення їх на неухильне дотримання норм МГП.

Таким чином можна зробити висновок, що СЦ МВС України відіграє значку роль в координації дій органів державної влади, щодо дотримання норм міжнародного гуманітарного права в Україні в умовах воєнного стану. Також він є інструментом, що пов'язує та балансує їх діяльність в даному напрямку, безпосередньо здійснюючи вагомий внесок в збереження демократичності в країні.

Список використаних джерел:

1. Про утворення ситуаційного центру Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 28.06.2023 № 528. Київ, 2023. 5 с.
2. МКЧХ, "Що таке міжнародне гуманітарне право?" (МКЧХ, липень 2004 р.). URL: www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/what_is_ihl.pdf (дата звернення 25.01.2025).
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 року № 389-VIII (дата звернення 25.01.2025).